

WWW.UNL.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 17. У Сомбору 15. Септембра 1868. Год. X.

Неколико речи о изображаваню моћи гледаня.

Спољашња чула наша есу двери, кроз кое душа сматра сав видљиви свет што е около нас и прима утиске од тога света.

Дете, чим се на свет роди има већ све органе спољашњих чула, т. е. очи, уши, език и небце, нос, прсте, и живце по свом телу. Али су ти органи као свезани, а осећанј е зарешено, недотупавно и неразговетно, пак и онда, пошто дете већ мало ояча и одрасте гледанј е нјгово јошт неразговетно и више животињско.

Родитељска е дакле света дужност гледанј дечие управљати и подпомоћи, да оно свестно и разговетно постане. Они треба да маленој деци својој уместо коєкакве шале, псовке и непослице, пред очи износе и показую цвеће, воће, лишће, дрва, птице, лептирове, домаће алате, посуђе и опреме, пак нека их деца поединце сматраю, и кад год што запитаю о потреби, о свойствима и о определению тих ствари, онда валя да им родители то кажу, и да их казиванјм својим јошт већма на пажљивост упућую и радозналост у њима побуђую.

Овакова вештбания најболъ се могу у кући, врту, у дворишту и у полю предузимати, а прилике се томе доволно свагде и у свако време налази. Начин коим се то ради, ест показуюћи и разговорни. Од прилике овакав:

„Погледај, Милане, шта е то на земљи код твоих ногу? Гле! ала е то леп камичак! Подигни га, да га мало изближе посматрамо! Како изгледа, или каквог е облика? Е ли тврд или е мекан? Е ли тежак, влажан? Какве е бов? Шта ми-слиш, како е тай камен постао? Шта би ти све могао е тим каменом радити? Валя ли да се деца каменјм туку, или да

се вурату на цркву и на куће? Зашто то не валя? Дед по-
дигни и онај други камен, што тамо на земљи лежи! Кои е
већи од та два камена? А кои е тежи? У чему се разликуе
камен од грудве? А у чему се разликуе од листа, од бубице
и т. д. Овакове и овим подобне забаве проузрокују деци нај-
већу радост а средством њих развија се постепено и на нај-
болји начин моћ гледаня, те се тако полагаје поуздани и не-
оборими темелъ ка изображаваню свию осталих умних снага.

Сасвим е наравно, да децу понајпре упознавати валя са
оним стварма, што се у околини њиховой налазе и кое често
виђаю. Дечия е највећа радост кад им се у руке даде креда,
писаљка или оловка, ер одма шараю слике оних предмета кои
су им особито у очи пали, и ма да су слике те како неса-
вршене ипак неваля деци ову радост закраћивати, ер се у њој
показуе права радња њиховог живого духа.

Осведочено е, да деца не воле многе и различите пред-
мете на едаред сматрати, ер их множина та и разлика яко збу-
њуе. Подајмо, на пример, детету различне и многе играчке,
оно ће их све на страну оставити а само ону, коју најволие,
узети и с њом се забављати. Исто тако немари дете за ве-
лике и великолепне ствари. Шарени лептир, округли углађени
камичак и жуборећи поточић више дражести за њѣга имаю, него
великолепна палата, чаробни предео и велика река. Напоследку
дете има најрадје живе предмете и све ствари што се мичу.
Оно већма воли животињу него растинѣ, а с растинѣм се ра-
дје забавља него с каменом, рудама и земљом. На све ово
треба да родитељи и васпитатељи пазе, и да по томе оне
предмете деци сматрати даю, кои се деци највећма допадаю,
и с којима се најрадје баве.

Но под именом гледаня разумевамо ми радню свию на-
ших спољашњих чула, и по томе кад се о изображаваню моћи
гледаня говори, онда се по себи већ разумева, да и вежбанѣ
слуха, пипаня и осталих наших спољашњих чула успоред
иѣн мора са вежбанѣм вида.

Слух се дечии починѣ изображавати тим, кад дете rozpo-
знае глас отца и майке и остале родбине, кад се прене чув-
ши, да га по имену зову и кад различите човечие и животињ-
ске гласове, свирку, лупу и звона распознае. Певанѣ лепих
ария и умилни гласи свирке силно доприносе к изображаваню
моћи ове. С тога би ваљало да матере и дадилѣ деци што

чешће умилним гласом певају ил свирају, па ће се песни и свирки владовати и неосетно ће се развијати слух њихов.

Чуло пипања или осезања ваља такође зарана неговати, особито због тога, што је то чуло по целом телу распрострањено, и врло у свези стоји са унутрашњом т. е. душевном моћи чувствована. Зато је веома полезно, да се деца у дому родитељском из мале малоће на ред и чистоту навикавају, да се од мекуштва и разнежености што већма чувају, да се постепено привикавају на промену ладноће и топлоте и на уздржаванје од јаука и плача кад се ударе ил убоду ил иначе кад их што боли. При затвореним очима а средством пипања ваља им дати да распознају орах од јабуре, шљиву од крушке, кайсију од брескве, трешњин лист од вишњиног, сребрн новац од бакарног и т. д.

Премда је чуло кушања (вкуса) по себи ниже и са умним животом нашим посла нема, инак је добро, да се и оно по мало негује и за службу чувствована красоте приправља. Ваља само брижљиво чувати децу од слаткиња, примизгивања и облапорности; у награду за послушност, прилежност, учтивост или ма какво друго добро дело, несмеју се никада давати бла; притом навикавати треба децу на разликовање што је сладко, кисело, горко, оноро и люто, и што је најважније научити их ваља, да се ни од едног бла не гаде него да могу свако ело ести, што им се изнесе.

Мирис такође се више односи на нашу телесну чулну природу али нас је и он кадар расположити на питомия душевна осећања. С тога је ваљда уобичајено од старине да се у храму божим, а код нас и при домаћој молитви употребљава пријатни мирис тајана и измирне, и чисто се побожни осећамо и расположений много већма за блага упечатљива бивамо, кад нас дим из кадпонице окружава и живце у ноздрвама нашим додирује. Нека се дакле дечица зарана привикну цвеће по мирису распознавати, нека се клоне дима, шкодљивих испаравана, смрада и јаке ватре, ал нека се мало по мало науче и саме смрадове за мало отрпнати а да им то не шкоди.

Сав овај посао са вештбанјем спољашњих чула и изображавањем моћи гледана имао би се радити у дому родитељском и у малодечијем хранилишту, постепено али сваки даан са децом од 2. и 3. ал особито од 4. 5. и 6. године и кад деца у школу дођу ваљало би да су се већ дотле много, врло много а притом уредно у гледану и посматрану вежбала. Учи-

тељи могли би у даним приликама родитељима казивати, да е взома добро, кад се деца зарана на уредно сматранѣ навикну, и кад им се спољашња чула на тај начин сходно развию. Али будући да у нас Србаља врло мало родитеља има, кои у овом погледу дужности својој задоста чине и чинити доспеваю: то е на сваки начин учителѣва дужност пре свега дечию моћ гледаня у школи развити. Тога е ради смишљена и за први основни разред прописана наука гледаня, а притом и цело обучавањ у народной школи наочигледно има бити, и на сматраню се има оснивати, ако желимо, да од праве користи по децу буде и да се ту валян и сталан temelь положи оним користним знањима коя ће деца по времену у животу свом потребовати, и лако себи присвоити моћи, кад су им у детинству очи отворене.

Слободно се рећи може, да су по умно васпитанѣ дечиє само оне мале школе добре, у којима се деца најпре и најпре гледати и сматрати уче, и у којима се сво ученѣ на сматраню наочигледном оснива.

Божіє Заповѣди.

(Нѣколико лекція из Катихизиса у III. разреду народне школе.)

V.

ПЕТА ЗАПОВѢД.

(Продуженѣ и свршетак)

Какву е казни Бог одредио, за оне кои бию Отца и Матер? За оне поганике и бездушнике кои се усуде руку дићи на свое родителѣ одредио е Бог у старом завѣту смртну казн:

„Иже кїѣтъ отца или матерь смертію да бумрѣтъ.“

Ко удари Отца или Матер нека се погуби. (II. Мойс. 21, 15).

Шта ће снаћи ону дѣцу коя родителѣ свое вређаю, и злоставе. Ону невалялу дѣцу, коя свое родителѣ вређаю и злоставе снаћи ће за овог живота проклетство од родитеља и од самог Бога, а од люди зазор и срамота, и они ће, ако узживе, по свой прилици од свое дѣце горе проћи него што су од нѣх прошли нѣихови родителѣ; у другом пак животу очекує их осуђенѣ и мука вѣчна.

„Проклатъ безчестай отца своего и матерь свою, и рекѣтъ вси людїе: ебди.“

Проклет био кои ружио отца свог и матер свою; и нека сав народ рекне: Амин, тако в. — V. Мойс. 27, 16. —

„Коль хуленз оставлааи отца и проклатз Господемз раздражааи Матерь свою.“

О како в велика хуля онай кои оставля, напусти Отца, и проклет в од Бога кои вређа матер свою. (Сирах 3. 16.)

„Безчиствааи Отца и вређвааи матерь свою, срамоту прииметз и поношенїе. Омыз оставлааи хранити наказанїе отче, побчитса словесемз злимз.“

Ко отца свога срамоти и отыскуе матер свою, тай ће бити срамотан и погрдан. Син кои занемари хранити зашт отчин, поучиће се речма невалялим. (Сол. 17. 26 и 29).

„Злословащемз отца и матерь дугаснетз свѣтильникз. зѣницы же очез его дузратз тмз.“

Ко ружне речи отцу и матери говори, томе ће се угасити свѣћа а зенице очию нѣгових угледаће таму (Притч. 20. 20.)

Страшни примѣри неваляле дѣце из св. писма су ови:

Каин, кои в братоубиством родительима найвећу тугу и жалост проузроковао.

Хам, кои се ругао отцу, па га в отац проклео.

Браћа Јосифова, коя су злим своим дѣлима Отцу своме, велику бригу наносила.

Неваляли синови првосвештеника Илия: Офи и Финес, кои нису опомене отчеве слушали, па су у рату погинули, а Отац, што им в кроз прсте гледао преступке и нив их строго казнио, дочекао в велику жалост, и сломио врат.

Найцрњи пример неблагоприятнога сина показуе нам Авесалом, син цара Давида кои в народ од отца одвраћао, против оца рат водио, и о глави му ишао, тако да в добри цар Давид морао од свог сина брже болѣ гологлав и босоног из престолнице свое бѣжати горко плачући. — Ах, тешко сваком оном сину и кћери, на кое отац и майка заплаче! — Па знате л' како в прошао Авесалом? Он в бѣжећи од потере войничке чудном судбином Божиом заплео се косом међу гранѣ, а войвода, што га в виао, пробо му в неблагоприятно срце са три стрѣле, и тѣло му в бачено било у яму, над коіом в велика гомила каменя навучена, да се потонњи параштай гнуша на грдну неблагоприятност синовлѣву.

Б. О Поштованю старіх.

Ко се све у петой Божной заповѣди под именем Отца и майке разумѣ? „У петой божной заповѣди под именем Отца и майке разумѣваю се осим родителя іош и сви они кои нам у различитим одношайма заступаю мѣсто родителя.

Ко заступа за нас мѣсто родителя? За нас место родителя заступаю:

1. Владалац и отачаство,
2. Пастири и учителя духовни.
3. Старіи сродници, кумови и добротвори.
4. Учители и све старешине, и
5. Сви они кои су од нас годинама старіи.

Зашто зовемо владоца отцем?

Ми владоца зато називамо отцем, ербо он оне дужности извршуе у цѣлой држави, коє дужности чини отац у породици. Добар владалац стара се да сви подапици нѣгови среѣни буду, да се сваки мора владати по законима граѣанским, да е свакоме живот, иманѣ, тециво, и поштевѣ обезбеѣено, да се свакоме право суди, да у земљи међу людма влада мир слобода и братицтво, да се младеж воспитава и обучава у свему што е добро и користоно; напоследку владалац се и о том брине како ће одбити свако неприятельско нападанѣ на Отачаство наше.

Шта е то отачаство? Отачаство е она држава или земля у којой ми под заштитом нѣних граѣанских закона и под управом државне власти као граѣани живимо.

Како треба да се владамо према владоцу и отачаству? Ми треба да владоца и отачаство любимо и поштуемо исто онако као свога отца и майку; да смо им у свему вѣрни и послушни, да се законима земальским свесрдно покораво; да-нак без роптаня да даемо, и да готови будемо у случаю нужде иманѣ свое и сам живот свой заради обштега блага и среѣе отачаства нашег жртовати.

Како нас учи св. Писмо о поштованю владоца и правительствених власти? Свето Писмо овако нам препоручуе поштованѣ владоца и правительствених власти:

„Воздадите Кесарева Кесареви и Божіа Богови.

Подайте царево цару, и Божіе Богу. Мат. 22. 21.

Бога коитеса, цара чтите.

Бога се бойте, а цара поштуйте. I. Петр. 2, 97.

„Влака дѣша властемъ предержащимъ да повинѣтса. Нѣсть бо власть, аще не ѿ Бога; сѣща же власти ѿ Бога оучинены сѣтъ. Тѣмъ же противлаиса власти, Божію повелѣнію проти-
влетса.“

Свака душа да се покорава властима кое владаю; ер нема власти да ние од Бога, а што су власти, од Бога су наредѣне. С тога кои се противи власти, противи се наредби Божію. Рим. 13. 1—2.

Бойса Бога, свине, и цара, и ни единомъ же ихъ противиса.“

Сыне! бой се Бога и цара, и непротиви се ни едном од нѣх. Притч. 24. 21.

Кои грѣше против дужности према владоцу и отачеству? Против дужности према владоцу и отачеству грѣше сви они кои хуле и псуо, мрзе и презиру владоца, кои се противе наредбама и буне народ, а найвећма грѣше издайници и за-вѣреници противу законитога владоца и отачества свога.

Треба ли да се државним властима у свему покоравамо? Да, ми треба да се државним властима покоравамо у свему, што ние Божиим закону противно. Ако пак кои властник заповѣда да чинимо оно што нам Бог чинити забранюе, онда нам се треба већма покоравати Богу него людинама. У томе нека нам за узор служе свети апостоли пред високим судом юдейским (Дѣян. 5. 29.); прекрасни Іосиф у дому Пентефринном; три младића у Вавилону, и седам браћа Макавейских са своіом майком Соломоним и учителѣм Елеазаром. Далѣ сви свети мученици и исповѣдници Христови, а особито св. Георгие и Димитрие, и светителѣ Христови Іоан Златоуст и Василие Велики. (Види житія нѣхова.)

Како треба да се владамо према духовним пастирима и учительима? Ми треба да духовне пастире и учителѣ поштуемо, слушамо и любимо исто онако као и свое родителѣ, да се за нѣи Богу молимо, да се нѣиховим наредбама покоравамо и кад одрастемо, да се за издржаванѣ нѣихово старамо. О том овако нас светуе св. Апостол Павле:

„Повинѣтса наставникомъ вашимъ и покарайтса; тѣи бо каатъ ѿ дѣшахъ вашихъ, јако слово воздати хоташе: да съ радостію сѣ творатъ а не воздыхающе: нѣсть бо полезно вамъ сѣ.“

Слушайте учителѣ ваше и покоравайте им се, ер се они стараю за душе ваше, као кои ће дати одговор; да то чине с радошћу а не уздишући; ер то вам ние од користи. Евр. 13. 17.

Чиме ћемо доказати, да нам ваља добротворе поштовати? Да нам ваља добротворе своје поштовати, о томе нас увѣрава примѣр самога Христа Спаситеља, којѣ е послушан био Јосифу хранитељу свом. (Лук. 2, 51.).

Кое су још старешине, што смо их дужни почитовати? — Старешине, које смо дужни почитовати есу: 1. Сви они који се старају околу нашег васпитавања и који нас наукама, вештинама или занату и трговини уче, као што су: учитељи, у школама, школски управитељи, старатељи, занатливе и трговци код којих смо на науци. 2. Грађанске старешине и судије, који се старају за нашу безбедност, и који нас по грађанском закону бране од неваљалих људи и од неправде, и 3. Старешине войничке што су над войском од цара постављене. — Да смо обвезани сваковрстне старешине своје почитовати, о томе нас овако опоминѣ св Писмо:

„Воздадите всѣмъ должна: есмѣже оубо оуброку, оуброку: а есмѣже дань, дань: а есмѣже страхъ, страхъ; и есмѣже честь, честь.“

Подайте свакоме што сте дужни: коме дакле порезу, порезу; а коме данак, данак; а коме страх, страх, и коме част, част.“ (Рим. 13. 7.)

Како треба да се владају слуге према господарима? Слуге треба да своје господаре у мѣсто родитеља поштују, да их слушају, да их љубе, да су им вѣрни, и да заповѣсти њихове вршећи њима угађају. О том овако учи св. Писмо:

Рази послушайте по всѣмъ плотскихъ господѣй вашихъ, не предъ очима точію работающе аки человекобогдницы, но въ простотѣ сердца, кощеса Бога. И вако, еже аще что творите, ѡбши дѣлайте јакоже Господѣ, а не человекомъ.“

Слуге! слушайте у свему своје тѣлесне господаре, не само пред очима радећи као да људма угађате, него у простоти срдца бојећи се Бога, и све штогод чинити, од срдца чините као Господу а не као људма. Колос. 3, 22 и 23.

Покажи ми, гдѣ се у св. Писму препоручује поштовањ старіих? — Апостол Панао пише к Тимотею: „Старцы не оуборай но оумолай јакоже отца: юноши, јакоже братію: старицы, јакоже матери.“

Старца не карай, него му говори лепо, као отцу, младинама као браћи, старицама као матерѣма. I Тим. 5, 1.

А у старом завѣту закон овако прописује почитанѣ старіих:

Предъ лицемъ сѣдѣгъ востани и почти лице старцо, и да укушиши Господа Бога твогѣ.

Пред сѣдом главом устани и поштуй особу старчеву, и бой се Господа Бога твога.

Како се имамо владати, ако би когод стариі захтѣвао од нас да учинимо што противно вѣри или закону Божиєм? Ако би кои стариі захтѣвао да учинимо штогод што е вѣри или закону Божиєм противно, то онда несмемо ньино захтѣванѣ испунити; ер преча е и светия заповѣст Божия од людске. (Дѣян. 4, 19.).

В. О дужностима родителя према дѣци и поглавара према подчинѣнима.

Имаю ли и родители какве дужности према дѣци своіой? Родители имаю велике и свете дужности према своіой дѣци. Они су дужни:

1. Дѣцу свою од рођеня па док неодрасту издржавати, ранити, одѣвати и за здравлѣ ньиново старати се;

2. Давати дѣци своіой добро христіянско васпитаѣ, одранѣвати их у поштеню и у честитости и упућивати их како ће у овом животу честити, а у оном другом вѣчном животу блажени постати.

3. Шилјати дѣцу свою у школу, и старати се да они науче какву користну радню, од коє ће по времену себе и свое издржавати.

4. Своим добрим примѣром дужни су родители дѣци у свакој изврстности предначити.

Свето писмо овако препоручує ту дужност родителѣма:

„Отцы нераздражайте чадъ своихъ, но воспитывайте ихъ въ наказаніи и бученіи Господни.“

Отцеви нераздражуйте свое дѣце, него их воспитывайте у зашту и у науци Господной. (Ефес. 6, 4.)

Како пропуштаю родители свое дужности према дѣци? Родители пропуштаю свое дужности, ако дѣцу из ране младости не навикаваю на молитву, на вѣрованѣ у Бога и на вршенѣ Божиих заповѣди; ако их неодвраћаю од зла а неупућую на добро; ако их нечуваю од повреди, и за здравлѣ се ньиново не стараю; ако их мазе, ако их не светую и некараю кад што погрѣше, и ако сурово с ньиима поступаю; ако их на зло уче или им рѣаве примѣре даю; ако их у школу и у цркву нешаю; ако их ненауче поштеном начину живота и издржаваня, и ако иманѣ свое лакоумно расипаю умѣсто да ньиње подпомажу васпитаѣ и усрећенѣ свое дѣце.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сви родители кои дѣцу свою запусте и кваре яко грѣше, и њима се приписую зла дѣла дѣце њихове, за која ће они Богу одговарати. За примѣр нека послужи Илие првосвештеник у старом завѣту, кои е због занемареня свое дѣце дочекао найвећу жалост, па и сам казни био. — Свето писмо вели, да е сваки онај кои се за свое најближић, дакле пре свега за своју дѣцу нестара, гори и од самога невѣрника:

„Ищи же кто ѿ своихъ, паче же ѿ присныхъ не печется, вѣры ѡвергаша естъ, и невѣрнаго горшии естъ.“

Ако се ко за свое а особито за најближе не стара, тай се одрекао вѣре и гори е од невѣрника. (I. Тимот. 5. 8.).

Какве дужности имаю поглавари и старешине према подчинѣнима? Поглавари и старешине постављени су да служе на обште добро своих поданика и подложника; они треба да мудро и поштено управляю, да суде по правди и закону а не по миту и пристрастию, и да добар примѣр у свему своим младѣма и подчинѣнима даю.

„Божій ко слуга естъ (кназь) тѣкѣ ко благое.“
 Ёр е — поглавар старешина, — Божій слуга теби на добро. Рим. 13. 4. —

Како говори св. Писмо о дужностима духовних пастира према духовном стаду? Свето писмо духовним пастирима ову заповѣст дае:

„Пасите еже въз васъ стадо Божіе, посѣщаше не нѣжду, но волю и по Бозѣ: ниже неправедными прикытки, но оубѣрднѣ: ни пакѡ шкладающе причтѣ, но окрази кывайте стадо.“

Пасите стадо Божие, кое е међ вама, и надгледайте га не силом, него драговольно, и по Богу; нити за неправедне добитке него из добра срдца; нити као да владате над народом, него бивайте угледи стаду. I. Петр. 5. 2. 3.

Какве дужности имаю господари и госпође према слугама и службеницама?

Господари и госпође имаю према слугама и службеницама ове дужности:

1. Они су дужни поступати према слугама и службеницама човѣчно, давати им довољну и здраву храну, и заслужену и уговорену плату, а кад се разболу свесрдно их дво-рити и за исцеленѣ њихово старати се.

2. Старати се да се слуге и службенице поштено владаю, одвраћати их од зла и упућивати на добро.

3. Давати им добар примѣр у поштено, у вршеню хри-

стијанских дужности, у вредноћи и штедљивости, и учити их радњи.

4. Допуштати слугама и службеницама да у дане недељне и празничне иду у храм Божиј на молитву и на наук хришћански; у те дане ослобађати их од тешких послова и давати им савете и поуке хришћанске и учити их божијим заповестима, вѣрованю и најнужднѣим молитвама, особито пак настојати да они у вѣрме великог поста иду на исповѣд и к светој причешћу.

5. Вѣрне слуге неодпуштати и упућивати их да заслужени новац заштеде, па им на руци бити, да могу самостални люди и свои господари по времену постати.

О владаню према служитељима овако нас учи св. Писмо: „Господиѣ правди и оубавниѣ ракомъ своимъ подавайте, вѣдающе яко и вы имате Господа на небесехъ.

Господари! правду и правицу чините слугама своима, знающе да и вы имате Господара на небесима. Колос. 4, 1. —

Каква е уобште врлина, коју изискуе од нас пета Божија заповѣд? Врлина, коју пета Божија заповѣд од нас изискуе, есть: послушност.

Катихетичка вјештања

србскије ученика на малој гимназији
у (горњем) Карловцу 1868. године.

Надам се да ће бити поштованим читаоцима „Школскога Листа“ по вољи ако продужим ову задаћу моју, коју сам започео у „Пријателю србске младежи“. Но рећићу прије коју у обће о овоме заводу:

Нас је Србаља било у овој години овђе у школи свију скупа 17, дакле $\frac{1}{4}$ од цијеле школе. Добивени успех показује „Програм“ како је из штампе изишао. — Сви су ученици понајвише из најближе околице и из Карловца. Имали смо редовну катихизацију у седмици по два пута, и по недељама и празницима поучаваће из св. Писма (exhorte). Та поучења сваки пут ми смо израдили писмено, и на следећи дан код катихизације читане су свакога задаће и исправљене. Нешто је нама много сметало у томе поучавању: добивена је наиме од власти стега за нас, те смо само на неке празнике могли поу-

чења ова слушати, иначе смо морали ићи у школу на редовни предмет. — Пред годину двије ли дана ми смо били слободни од те стеге. Кажем да је то нама сметало у самоме поучавању: па је богме шкодило и у осталом напредку школском. А зашто то? видите клонуше нам срца што нам се учини, да је то притисак на нама а због вјере наше православне, а никако нијесмо били увјерени, да ми пређе слободни у цркви нашој занемарисмо школске науке тиме, што за пол дана у празнике наше имадосмо ова полезна поучавања и проводисмо то време спремни посље у цркви на молитви. Тако окријепљени вјером и хришћанским чувством све постигавасмо, те нам то може посвједочити наша школа, да смо у то слободно време први били. После тога никако небијаде!

А сад допустите ми да вам наређам неколико од нашије вјештбања, како смо их израђивали србском беседом и писменом. Ево тога:

Послови Ђуре Бањанина из 4. разреда.

I. Еванђелије од св. Луке зачало 89.

Прича о митару и фарисеју има за предмет молитву. Христос каже да Бог само из чиста срца молитву прима. Фарисеова молитва бијаше горделива, дакле неваљана: Митарева бијаше од те ипак боља, јер се овај смирава.

Фарисеј представља овђе једну секту жидовску и то старовјерску њиову. Ево видимо по што су они долазили у цркву: стаде он пред олтар те набраја, није шала, своја добра дјела, и пости, и даје десето. Али се то све неприма, јер он презире свога брата, сви су му људи неваљали, а он је сам права језгра народа. — У каквој је поквареној и опакој школи, није ни чудо што је такав. —

Има богме и Србаља таковије. На жалост, и у нас долазе неки у цркву своју, само како би брату своме пришили крпицу, оговорили га, и над њим себе узвисили. Господство и богатство закренуло им је мозгом, и уз покварена туђина и они се изопачише. — Госпе и „фрајле“ неће ни да дођу у цркву, ако није нова хаљина из Беча донешена за празник. — Па ти, Брате, прецењују сваки свој корак до цркве као да су се с Богом погудили, да им за сваки корак тај мора опростити све грјехе. — Баш су то права „суботствовања“ жидовска! Мане су те по највише код „пурђера и школаније“ људи, који сију отров у своје народу. Народ наш по селима добар је, али се и он

квари од злије примјера. — Оће притворни људи дотерати народ да он збиља постане неваљао, јер га тако називају они кои баш сами живу од тога народа, а шта му вреде? . . .

Некада, у сретна времена, Србљи су једва чекали да им дође научен Србин-брат, као што бијаше Доситије и још неки, те би такове своје мужеве са разширеним рукама и са литијом дочекивали и примали. Тога више по мало је. Узрок је сасвим прост. Изварани и измучени народ неповјерава се брзо. А што се најкраће ту рећи може јест то, да је у народу одушевљење утучено са свим отровом који извире из познате пословице: „Наш народ неваља.“ —

У молитви се човек са Богом разговара. То нам је достојанство Спаситељ повратио. Толико треба да себе познајемо, па да не судимо никога: већ да сами себе исправљамо и са добрим делима да засједочавамо своје чисто срце. Пост је умереност свака. Није наш обичај на молитви тући се у прса, већ скрштене руке држати, пристојно стајати и скровито гледати у свете иконе и олтар. Данак држави ваља да дајемо, па и своју цркву, школу и Србску књигу да подпомажемо!
(Продужиће се)

Д о п и с.

Како е мило чути свакоме Србину, а особито нама учитељима у Срему и у Славонији, где по свуда браћа наша већ у велико зборове своје држе, у којима се братински и пријатељски саветују и уче, како би нам мили род Србски до онога знања и изображења дошао, до кога су други сретни и изображени народи већ у велико достигли. Али код нас на жалост — морам казати — није тако. Код нас не само да дрема, него још у дубоком санку почива та мисао — мисао болјм напредку школе и народа. Па ко е томе узрок? заиста не учитељи него власти школске, а то прост народ нити разуме, нити му виша власт (политична) даде разумети; него вели: Учители наши неваљају, па недамо деце наше у школу. — Али кад погледимо на особе које то учитељско званје отправљају, казаћемо и сами, да право имаю, ер нас има свакојки, као казанџија, ћурџија и други, којима е омрзнуо занат и њинова при истом трговина, но одважише се последню трговину учинити, која им и испале за руком, те тако посташе народни учители. (Ово зато велим, што е едан занатлија у едной међу најболјим штацијама учитељским, на велику жалост, — на заузеше едног Г. свешт. против другог Госп. свештенџка, као стариег и местне школе управителя, за учителя намештен.)

Кад дакле наши предпостављени и овакове люде са народним учитељима сравнити желе, онда и сам увиђам, да није можно сборове

учитељске у напред поменутих крајина одпочети, што прво иједно нам не иде на руку, а друго мајстор кад би и дошао на сабор учитељски, о чему зна говорити? — о игли која болѣ шиве, или кон уме болѣ казан калаисати. А — пак о пауци, напредку и просвети народној он ни појатја нема. Не сумњам ни мало, да неће читаоцима смешно бити, кад кажем, да се заслужи после многогодишњег учитељствованја старији учитељи, па и сами млађи кои су не давно у Сомборском учитељишту, после двогодишњег приправљанја јавно учитељски испит положили, на слабије, а мајстори на прве штације за учитељ постављано. — Питам: чезну ли ови за просветом? — Зајста велика срамота по цело Србство, кад се у данашњем времену мајстори за учитељ постављано, које званје ни сами богослови, ако се у заводу учитељском не приправе, достојно отправљати нису у станю.

Из среза Вуковарског

„Народни учитељ.“

Школске вести.

ПРВА СКУПШТИНА СРБСКИХ БАНАТСКИХ УЧИТЕЉА, држана је 30. и 31. Августа у В. Кикинди, на њој је било до 47 учитеља и толико гости. Саветовало се о поправљанју читанака, о заклади за мировину, и о том како би се могла до године у ово доба држати обща скупштина свију србских учитеља. Овом приликом позвани и умолђени родољуби: г. Степа Поповић из Будима и г. Глиша Гершић из Н. Сада држали су јавна предаванја, и то први „о просвети“ а други „о слободи и просвети.“

Надамо се да ћемо у идућем броју обширан извештај о овој скупштини учитељској донети моћи.

СРБСКЕ ШКОЛЕ, И ОСКУДИЦА НА УЧИТЕЉИМА. Честити Србљи! у Ст. Врбасу отворили су нову девојачку школу, а у Срб. Крстуру распространили су школу своју са другим разредом; у Осѣку намѣравају завести главну школу, у Вуковару повишена је плата учитеља старијег разреда, у Сомбору основане су и у Октобру отвориће се две нове предградске школе; — једном речју на све стране онајкасе код община тежња за болјим напредком школским; само на жалост број изучених приправника ни издалека незадовољава потребу, јер ове године само 17 приправника изишло је из друге године, а већ до сада има близо 50 упраздњених учитељских места. С тога упућујемо ваљане синове србске, да са свију страна у препарандију долазе, где се могу за србске учитеље изобразити, и за кратко време до ухлебљена доћи, а што је најважније роду свом најболје послужити.

„ШКОЛА. ЛИСТ ЗА УЧИТЕЉЕ, РОДИТЕЉЕ И ДЕЦУ.“ Под овим насловом покренуо је господин М. Ђ. Милићевић у Београду нови србски педагогички часопис, који ће трипут на месец на целом табаку излазити. Први број „Школе“ изишао је 1. Септембра. Он нам донесе ове чланке: Уводни чланак, кога је мото: „Знање је светлост, знање је моћ — учимо, браћо, и дан и ноћ.“ — Школе у Србији (започето). — Почетак године. — Родитељи и деца (почетак.). — Цена је „Школи“ у Аустрији за ово четири месеца 1 ф. 80 нов.; иначе пак на годину 5 ф. 40 н. а на пола године 2 ф. 70 н. — Лист овај по првом броју

судећи обећава да ће ваљан бити по садржаю свом, а спољашност му в веома угледна и на заглављу дичи га лепа слика, на којој се преко пута цркве види школа, из кое чопор дечице изилази а учитељ их са школскога прага очима прати. Уз школу е насликано едно а уз цркву друго горостасно дрво, којих гране дотична зданија надмашују а одозго свезуе их реч „Школа.“ Ова слика као и садржај увојнога чланка, буде у нама слутњу, да ће се одсада у Србији народна школа већма придржавати цркве, и да ће нејку србчад покрај родољубља и у духу правога християнства својски васпитавати. Само тако и на том освештаном темелю радећи држимо да ће постати за нас Србљъ „знањъ, светлост и права моћ!“

УПРАЗЊНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА у Варадинској регименти:

1. у Добановци, у сатнији Сурчинској, с платом 160 фр. а. вр., 500 ока жита, 500 ока кукуруза у клиповима, 6 фр. на писарину, 6 хвати дрва и слободним станом.

2. У Шимуновци у сатнији Шимуновачкој, плата е 240 фр. а. в. уз то 6 хв. дрва и стан.

3. У Голубињци, у компанији Голубиначкој, плата е 250 фр. а. в. у готову повцу, 6 фр. писарине, 6 хвати дрва, и стан.

4. У Бешки, у сатнији истога имена, с платом 200 фр. а. вр, 6 хв. дрва и с слободним станом.

5. У Сасама (Нови Карловци) у Бешчанској сатнији, плата е 315 фр. а. вр. у готову повцу, 6 хвати дрва и слободан стан.

6. У Новом Сланкамену, у Бешчанској компанији, плата е 300 фр. а. вр. 6 хв. дрва и стан.

7. У Адашевци, комп. Адашевачкој, пл. 252 ф. 6 хв. дрва и стан. Молбенице на ова места с доказима имаю се дотичним компанијама до последнѣг Септембра по новом поднети.

Далъ упразњна су још и ова учитељска места:

У Ср. Карловци, место србске девојачке учитељке с платом 447 фр. 30 нов. и место едне подучитељке србске с платом 289 ф. 80 н. а. в. Молбенице се имаю управити на магистрат вароши Карловачке.

У Србском Крстуру у Банату отвара се новоустановљено учитељско место другога разреда с платом од 400 фр. и слободан стан. Од проситеља се иште уз остале способности знањъ србског, мађарског и њмачког зика, вештина у облагорођаваню воћака, и добар глас. Молбенице се имаю до 19. Септ. поднети поглаварству мѣстном у Срб. Крстуру.

У Броду у Славонији, тражи се учитељ србски, плата е 200 фр. а. вр. и слободан стан. Молбенице се поднети имаю дотичној срб. црквеној общини.

У Ст. Врбасу, за новоосновану женску школу тражи се учитељ с платом 120 фр. а. вр. 24 пож. наполице, 3 хв. дрва, 3 хв. сламе, с слободним станом и са изгледом, да ће 10 ланаца земљъ уживати.

Молбенице се до 22. Септ. имаю поднети ч. консисторији Бачкој.

У Митровачком протопресвитерату упразњна су учитељска места: у Буђановци, Петровци, Шульму, Лежмиру и Брестачу. Стечай до 15. Септ. Молбенице на ч. архидиенц. консисторию управљне имаю се уреду протопресвитерата Митровачког доставити.

Протопресвитерат Вуковарски под 23. Августа отворио е био стечай до 8. Септ. на ова места: Вуковар за II. класу с пл. 400 фр. уз стан; Маркушину, Трпнију и Боботу, с пл. 315 фр. стан и дрва; Товарник с пл. 215 фр. и Петровце с пл. 200 фр.

У Адџи за новоосновану женску школу тражи се учитель. Плата е 300 фр. 16 ютара земљѣ, ютро по 2200 квадрат хвати, с' бесплатним станом. Молбенице до 5 Окт. имаю се е. консист. Бачкой поднети.

У Тителском баталиону упразниѣна су учительска места: У Мошорину с платом 200 фр. а. вр. 15 мерова наполице уз слободан стан и огрев; и у Вилову с платом 144 фр. а. вр. 6 мерова наполице, 2 хвата тврдох дрва за огрев и с слободном станом. Молбенице на ова два места имаю се до 19. Септ. по нашем славной управи Тителске компание поднети.

У Сомбору изишла је ових дана из штампе, по благослову Његове Светости, Преузвишенога Господина САМУИЛА МАШИРЕВИЋА, Патријарха Српског, Архиепископа Карловачког и Митрополита, — нова књига под насловом: **МЛАДА КАТАВАСИЈА** содржацала ез сѣбѣ различна пѣснѣа церквѣнаа и пѣснѣа дѣхѣвнѣа, трѣдомъ Димитрија Поповичѣа, намѣстника и пароха Гомеорскогѣа, такоже и катихитѣа предъготовническагѣа заведенѣа сербскагѣа учрежденѣа.

Ова је књига за потребу дечице школске сасвим као што треба удешена; имаде осам пуних табака, а цена јој је само 35 новчића у аустр. вредности, с тога тако умерена, како би до ње и сиромашније ђаче лакше доћи могло.

Дојакошњу у тој струци оскудицу нашу ова је књига у свему попунила, јер осим литургије васкрсне и свију празника христових, имаде у њој све катавасије празничне као и све духовне песме са свим исправљене и за појање удешене, онако што се то и у Великој Катавасији лане у Сомбору штампаној налази; а ово обоје по свима дојакошњима ове струке књигама оскудева.

В Овај брой само е на едном табаку изишао, с тога што уредништво нема више новаца, а дужни су му за ову годину многи, а за прошле две године врло многи и то понајвише богати люди и обштине.

Ко Лист прима а досад платио нѣе, нека се пожури с плаћањем; само ће тако моћи уредништво дужности својој од сада одговарати, а иначе се издаванѣ листа обуставити мора.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нов.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.